

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Крупельницька Анастасія

студентка 2 курсу гуманітарно-педагогічного факультету Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», (м. Бар)

Проблемні аспекти правового забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації*

Конституцією України закріплено права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Конституційними гарантими цього права є право

* Наукова керівниця - асистентка кафедри соціально-економічних дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського Вікторія Слугоцька

вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також заборона на засекречування такої інформації (ст. 50 Конституції України). У цій же статті передбачене право кожного на поширення такої інформації.

Основним міжнародним нормативно-правовим документом, що регулює питання доступу до інформації про стан довкілля, а також можливість до правосуддя як гарантію права на безпечне довкілля і на інформацію про довкілля, є Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля («Орхуська Конвенція»).

Варто нагадати, що Орхуська Конвенція, ратифікована Верховною Радою України у 1999 році, є частиною національного законодавства України.

Доступ до екологічної інформації є актуальним питанням в усьому світі. Завдяки повному та своєчасному отриманню суспільством інформації про довкілля можливе забезпечення інших екологічних прав і обов'язків громадян, забезпечення принципів сталого розвитку, раціонального використання природних ресурсів та збереження природи для прийдешніх поколінь [1].

Прийняття на Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (1992, Ріо-де-Жанейро) «Декларації Ріо» – важливого документу, що містить генеральні принципи і зобов'язання із взаємодії держав у екологічній та економічній сферах, які сприяють екологічно сталому розвитку. Принцип 10 Декларації Ріо проголошує, що екологічні питання вирішуються найбільш ефективним чином за участі всіх зацікавлених громадян – на відповідному рівні. На національному рівні кожна людина повинна мати відповідний доступ до інформації, що стосується довкілля, включаючи інформацію про небезпечні матеріали і діяльність у їхніх громадах, і можливість брати участь у процесах ухвалення рішень [2].

За змістом, Орхуська Конвенція базується на трьох основних елементах, що передбачені у статтях 4-9 Конвенції, а саме: доступ до екологічної інформації; участь громадськості в обговоренні та прийнятті рішень; доступ до правосуддя в екологічних справах.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» і Закон України «Про звернення громадян» включають визначення публічної інформації, конкретизують право на отримання і поширення інформації, а також встановлюють процедури отримання і поширення інформації. Інформація про стан довкілля є одним із видів суспільно необхідної інформації і закон («Про доступ до публічної інформації») чітко встановлює, що така інформація не підлягає жодному обмеженню у доступі. Разом з тим, у ст. 9 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» зазначається, що кожний громадянин України має право на вільний доступ до інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та вільне отримання, використання, поширення і зберігання такої інформації, окрім обмежень, встановлених законом [3]. У свою чергу у п. 3. 6. Положення про порядок надання екологічної інформації сформульовано норму: «У запиті про надання екологічної інформації може бути відмовлено, якщо вона становить державну таємницю» [4], а це суперечить ст. 50 Конституції України, яка передбачає, що кожному гарантується право вільного доступу

до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена [5]. Тому, враховуючи, що Основний Закон держави має найвищу юридичну силу, а закони та інші нормативно-правові акти приймаються на її основі та повинні їй відповідати, можна стверджувати, що положення чинного законодавства, які встановлюють певні обмеження у доступі громадян до екологічної інформації, є неконституційними.

На практиці досить часто трапляються й інші способи обмеження права на доступ до екологічної інформації, зокрема шляхом віднесення її до комерційної таємниці. Проте, це є суттєвим порушенням екологічного законодавства, адже при зіткненні громадського і комерційного інтересів, перевага повинна надаватися саме громадському інтересу. Так, відповідно до п. 1 ч. 4 ст. 21 Закону України «Про інформацію» до інформації з обмеженим доступом не можуть бути віднесені відомості про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту [6]. Таке ж положення міститься і у ч. 1 ст. 7 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [7]. Крім того, згідно з ч. 11 ст. 30 Закону України «Про інформацію» інформація з обмеженим доступом може бути поширена без згоди її власника, якщо ця інформація є суспільно значимою, тобто якщо вона є предметом громадського інтересу і право громадськості знати цю інформацію переважає право її власника на захист [6]. Тому суб'єкти господарювання завжди повинні відокремлювати відомості, що містять в собі екологічну інформацію, від інших видів інформації та надавати її громадянам, навіть якщо вони містяться в одному документі.

Існують також проблеми у законодавчому регулюванні порядку доступу до інформації про стан довкілля. Так, на підставі ст. 5 Закону України «Про доступ до публічної інформації» можна виділити два шляхи доступу до інформації: 1) активний – надання інформації за запитом; 2) пасивний – систематичне та оперативне оприлюднення інформації в офіційних друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет, на інформаційних стендах, будь-яким іншим способом.

У ч. 2 ст. 25-1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» більш детально регламентований пасивний елемент доступу до екологічної інформації, що є досить позитивним моментом. Проте, спеціалізоване законодавство не в повній мірі розкриває конкретний механізм виконання обов'язків уповноважених суб'єктів щодо надання екологічної інформації. Так, на думку З. Козака, поза увагою законодавця залишилися питання розуміння систематичності інформування населення, а також конкретних видів ЗМІ, через які поширюватиметься екологічна інформація [8, с. 19]. Тому у цій частині законодавство про доступ до екологічної інформації потребує доповнення.

У підсумку доводиться констатувати, що чинне законодавство України містить низку недоліків у сфері правового регулювання права громадян на доступ до екологічної інформації, обмежуючи тим самим обсяг можливостей громадян при реалізації конституційних прав на отримання екологічної інформації, що погіршує становище громадськості, зменшує її роль у процесі забезпечення та реалізації права на безпечне довкілля. Тому, на нашу думку, доцільно внести зміни та доповнення до існуючих нормативних актів

або прийняти окремий закон про екологічну інформацію, який би забезпечив більш детальну, чітку та зрозумілу регламентацію права громадян на вільний доступ до екологічної інформації.

Література

1. Проскура Г.М. Прийняття та вплив Орхуської Конвенції на доступ до екологічної інформації в Україні. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npnau_2018_2_13

2. Сурілова О. О. Порівняльне екологічне право : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2010. 220 с.

3. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України № 1264-XII від 26.06.91 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1264-12>.

4. Про порядок надання екологічної інформації : Положення, затверджене наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища. № 169 від 18.12.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0156-04#Text>

5. Конституція України : Закон Україна № 254к/96-ВР від 28.06.96 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Про інформацію : Закон України № 2657-XII від 02.10.92 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

7. Про доступ до публічної інформації : Закон України № 2939-VI від 13.01.2011р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-17>.

8. Козак З., Стецик Н. Порядок доступу до екологічної інформації: окремі правові проблеми. Вісник екологічної адвокатури. 2006. № 30. С. 18–21.